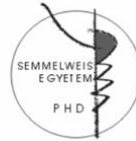

Minimálisan invazív módszerek a gyermek- mellkasebészetben

Doktori tézisek

Dr. Kálmán Attila György

Semmelweis Egyetem
Klinikai Orvostudományok Doktori Iskola

témavezető: Dr. Tulassay Tivadar egyetemi tanár, MTA tagja

Hivatalos bírálók: Dr. Harsányi László egyetemi docens, Ph.D.
Dr. Vástyán Attila egyetemi adjunktus, Ph.D.

Szigorlati bizottság elnöke: Dr. Darvas Katalin egyetemi tanár, Ph.D.
Szigorlati bizottság tagjai: Dr. Hauser Balázs egyetemi docens, Ph.D.
Dr. Juhász Zsolt egyetemi adjunktus, Ph.D.

Budapest

2010

1. Bevezetés

1.1. Intrathoracalis műtétek

A mellkasebészet fejlődésében az első, döntő lépést az anesztézia fejlődése jelentette. Ez a fájdalomcsillapításon túl lehetővé tette a mellkas megnyitását követően is a beteg lélegeztetését, gázcserejét. Ehhez hozzájárult az antibiotikumok klinikai alkalmazása. A XX. század elején kidolgozták a pulmonectomia, anatómiai lobectomiák és segmentectomiák technikáját.

A különböző mellkasi feltárások közül a **postero-lateralis thoracotomia** vált a **standard** eljárássá.

Idővel a legnagyobb mellkasebészeti beavatkozásokat követően is jelentősen csökkent mind a mortalitás, mind a morbiditás, így egyre nagyobb figyelmet fordítottak arra, hogy a műtéti eredménynek milyen ára van.

A mellkasebészeti műtétek utáni fájdalomért, mely fontos tényezője a posztoperatív pulmonaris szövödményeknek is, jelentős részben a thoracotomia során okozott mellkasfali trauma a felelős. A postero-lateralis thoracotomiának több, a váz-izomrendszert érintő szövödménye is lehet. Ilyenek a scoliosis, a vállak aszimmetriája és az elálló scapula. Végül nem elhanyagolható hátránya a standard thoracotomiának, hogy utána jól látható helyen nagy heg marad vissza.

Fenti rövid- és hosszútávú szövödmények megelőzésére dolgoztak ki különböző izomkímélő mellkasi feltárásokat.

A **hónalji redőmetszést** először Atkins alkalmazta thoracalis sympathectomia végzésére. Bianchi 1998-ban számolt be újszülöttkorban végzett axillaris redőmetszéssel szerzett tapasztalatairól.

További hatalmas lépést jelentett a **thoracoscopos technikák** elterjedése a mellkasbészetben az 1990-es évek elejétől. Mára szinte az összes mellkasi műtétnek beszámoltak thoracoscopos úton való elvégzéséről.

Magyarországon az ezredforduló előtt még váratott magára mind az izomkímélő thoracotomiáknak, mind a thoracoscopiának a bevezetése a gyermekbészet területén.

1.2. Mellkasdeformitások

Az intrathoracalis műtétekhez hasonlóan a **mellkasdeformitások műtéti megoldása** is az anesztézia fejlődésével vált lehetővé. **Ravitch** 1947-ben a sternumot széles elülső mellkasfali feltárás útján radikálisan mobilizálta. A recidíva kiküszöbölésére később belső rögzítésként fémlemez alkalmaztak. A XX. század második felében világszerte ez a módszer vált elfogadottá.

A mellkasdeformitás miatt operált gyermekek hosszútávú utánkötése során derült ki, hogy az elülső mellkasfal elmeredése következtében idővel a mellkas compliance-e csökken, a légzésfunkciós eredmények romlanak. A legsúlyosabb szövődményként akár szerzett chondrodystrophia is kialakulhatott. Jelentős hátránya a hagyományos thoracoplasticáknak, hogy jól látható helyen hagynak vissza jelentős, néha keloiddal gyógyuló heget.

A hagyományos thoracoplasticák hátrányainak többségét kiküszöbölő, minimálisan invazív módszert **Donald Nuss** közölte le 1998-ban. Az eljárás nemzetközileg elterjedt elnevezése a **Minimally Invasive Repair of Pectus Excavatum**, röviden **MIRPE**. Elülső mellkasfali feltárás, a bordák vagy a szegycsont átvágása nélkül egy előre modellált lemez bevezetésével emelte ki a besüppedt szegycsontot. A két oldalt a középső hónaljvonalban ejtett kis

metszéseken keresztül bevezetett lemez a kiemelt helyzetében tartotta a szegycsontot az elülső mellkasfal átépüléséig, ami 2-3 év alatt következett be. A műtét lényegesen kisebb megterhelést jelent, mint a hagyományos nyílt thoracoplastica, nincs utána elülső mellkasfali heg és a mellkasfal „érintetlensége” miatt az hosszútávon megőrzi rugalmasságát, tágulékonyságát (compliance).

Az eljárás világszerte szinte teljesen kiszorította a Ravitch-műtétet, és fokozatosan körvonalazódtak a nehézségei is. A leggyakoribb szövődmény a lemez kimozdulása, mely a legtöbb közölt anyagban közel 10 % gyakorisággal fordult elő. A műtét csak korlátozottan alkalmas a kifejezetten aszimmetrikus deformitások korrigálására. Ezekben az esetekben alkalmazzák még a nyílt thoracoplasticát.

Donald Nuss elvét felhasználva dolgozta ki Hock András a **pectus carinatum** minimálisan invazív műtéti megoldását. A szegycsontot előlről hátranyomó, kétoldalt a mellüregben végződő lemezzel korrigálta a deformitást. Kitérő eredményekről számolt be, de komoly nehézségei adódtak a lemez eltávolításakor. Ugyanezt az elvet alkalmazó, hasonló műtétet közölt 2005-ben Abramson. Az ő lemeze végig a mellkasfalon kívül helyezkedett el. A szegycsont dorsalis irányba történő kompressziója után a lemez végeit mindkét oldalon dróttal rögzítette a bordákhoz.

2. Célkitűzések

Célunk volt a különböző minimálisan invazív technikák bevezetése a gyermek mellkassebészetben Magyarországon. Célunk volt eredményeink folyamatos felmérése, a technikák továbbfejlesztése és hazai elterjesztése.

2.1. Intrathoracalis műtétek

A Magyarországon addig kizárólag alkalmazott postero-lateralis thoracotomiát törekedtünk kisebb megterhelést jelentő, kevesebb heget hagyó minimálisan invazív eljárásokkal kiváltani:

2.1.1. a mellüreg felső felét érintő műtétek esetén **axillaris redómetszéssel**

2.1.2. benignus kórképek miatti műtétek esetén **thoracoscopiával**

2.2. Mellkasdeformitások

A korábbi módosított Ravitch-műtét helyett minimálisan invazív technikákat vezettünk be Magyarországon.

2.2.1. pectus excavatum esetén a Nuss-féle MIRPE műtétet, melyet számos lépésében továbbfejlesztettünk

2.2.2. pectus carinatum esetén az általam közölt minimálisan invazív eljárást

3. Betegek és módszerek

3.1. Intrathoracalis műtétek

1999-2009 között 571 intrathoracalis műtétet végeztünk, 242-t (42 %) hónalji redőmetszés, 169-t (30 %) thoracosopia és 160-t (28 %) postero-lateralis thoracotomia útján.

3.1.1. Hónalji redőmetszés

Hónalji redőmetszést újszülöttkortól serdülőkorig alkalmaztunk, amikor a mellüreg vagy a mediastinum felső részében végeztünk műtétet.

A bőrmetszést a hónaljban futó ívelt redők egyikében vezettük. A m. latissimus dorsit és a m. pectoralis maiort érintetlenül hagyva választottuk szét a m. serratus anterior rostjait. A thoracotomiát a 3. vagy a 4. bordaközben végeztük el.

Postero-lateralis thoracotomiát akkor alkalmaztunk, ha a mellkas alsó részében végeztünk műtétet, amikor hatalmas mellkasi tumor eltávolításához nagyon széles feltárássra volt szükség, és amikor igen kissúlyú (700-800 g alatti) koraszülötteket operáltunk.

A 242 hónalji redőmetszés útján végzett műtét, melyek közül 92-t végeztem magam:

Oesophagus atresia miatti műtét	86
Tracheo-oesophagealis sipoly (TOF) zárása	3
Ductus Botalli persistens ligatura	119
Tüdőfejlődési rendellenesség miatti resectio	7

Roncslebens (bronchiectasia) miatti lobectomia	6
Atípusos tüdőresectio és biopsia	5
Neurogen tumor exstirpatioja, biopsiája	7
Elülső mediastinalis tumor exstirpatioja, biopsiája	5
Bronchogen cysta, thymus cysta kiírtása, bordaresectio, aortopexia	1-1

Az **oesophagus atresiák** közül 81 distalis tracheo-oesophagealis sipollyal társult, 4 tiszta oesophagus atresia és egy oesophagus szűkület volt sipoly nélkül.

A **ductus Botalli persistens** ligaturáját kis súlyú koraszülötteken végeztük, akiknek nem záródott haemodinamikailag jelentős bal-jobb shunttel járó Botallo-vezetéke és azt nem sikerült konzervatív módszerekkel (indomethacin) zárni vagy az valamely kísérőbetegség miatt kontraindikált volt.

3.1.2. Thoracoscopia

Thoracoscopiát benignus kórképek és néhány esetben kisebb, hátsó mediastinumban elhelyezkedő neurogén tumor esetén végeztünk újszülöttkortól a fiatal felnőttkorig.

169 thoracoscopos műtétet végeztünk klinikánkon, ebből 117-et végeztem magam, a többi nagy részében asszisztensként vettem részt:

Sympathectomia	66 + 1
Empyema thoracis miatti műtét	32
Tüdő- ill. mediastinum biopsia, atípusos resectio	17
Cysta bronchogenes seu pericardii exstirpatioja	11
Neurogén tumor exstirpatioja	10
Ptx miatti műtét	7

Hernia seu eventeratio diaphragmae reconstructioja	6
CCAM, sequestratio miatti tüdőműtét	4
Echinococcus cysta eltávolítása	3
Duplicatura oesophagei kiirtása	2
TOF zárása	2
Idegentest (beszakadt drain, légpuskalövedék)	2
Egyéb	6

Sympathectomiát egy esetben konzervatív kezelésre refrakter hosszú QT szindróma (LQT), 66 esetben esszenciális hyperhidrosis miatt végeztünk.

Első 20 hyperhidrosisos betegünkénél a Th. 2-3-4. ganglionok kimetszését végeztük mindkét oldalon. Ezt követően az esetek jelentős hányadában fellépő kompenzatórikus hyperhidrosis tüneteinek enyhítésére és a műtét reverzibilitásának biztosítására a Th. 2-3. ganglionok titán klipekkel való blokkolását végeztük.

Parapneumoniás empyema esetén thorascopiát végeztünk, ha a lázas betegnél az ultrahang vizsgálat nagy mennyiségű, sűrű, szeptált folyadékot mutatott a mellüregben.

A műtét során a pleuraürt összenyitottuk és mind a zsigeri-, mind a fali pleurát lehetőség szerint megtisztítottuk a fibrines felrakódástól. A műtétet követően a trokárok helyén draint hagytunk a mellüregben, melyen keresztül szükség esetén fibrinolysist végeztünk a posztoperatív időszakban.

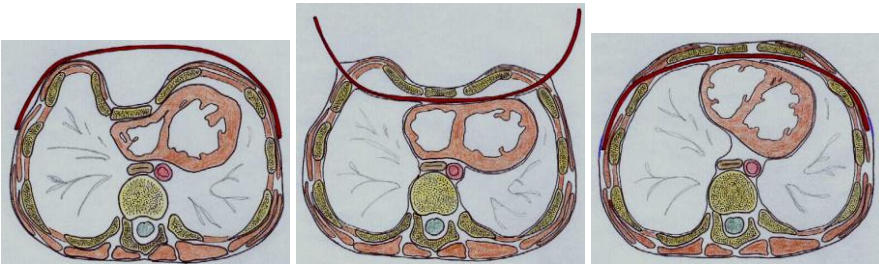
3.2. Mellkasdeformitások

2000-2009 között minden mellkasdeformitást minimálisan invazív módszerrel operáltunk. Betegeinket prospektíven követtük.

3.2.1. Pectus excavatum

A Nuss-féle MIRPE műtétet alkalmaztuk 414 pectus excavatumos betegnél, közülük 273-at operáltam személyesen, a többi műtét nagy részében asszisztensként vettem részt. (1. ábra) Betegeink átlagéletkora $14,5 \pm 3,5$ év, a fiú : lány arány 3,5 : 1 volt. Betegeink között 6 Marfan-szindrómás volt. Betegeink közül 11-nél végeztek korábban hagyományos nyílt thoracoplasticát.

A műtéthez a Sanatmetal Kft-vel közösen kifejlesztett, acélötvözetből készített T-lemezt használtuk. A lemez 15 mm széles és a lemez hosszától függően 2 vagy 3 mm vastag. A műtétet megelőzően a megfelelő hosszúságú lemezt a mellkas kívánt alakjának megfelelően hajlítottuk meg.

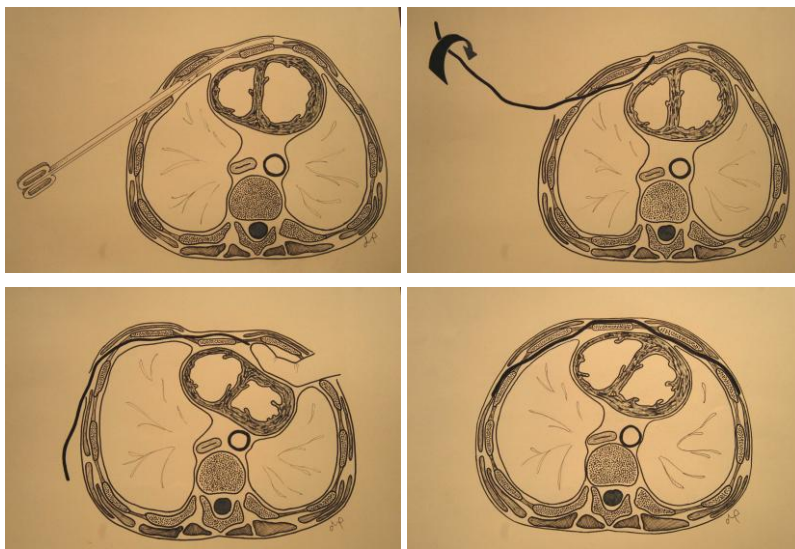
1.a-c ábra A MIRPE lépései

A betegek követési ideje átlagosan 4 év volt (1 hónap – 9,5 év). Áttekintettük és értékeltük a perioperatív és posztoperatív időszak eseményeit. 99

beteget illetve szüleiket kérdőívvel kerestünk meg. Arra kértük őket, hogy értékeljék a műtét esztétikai- és funkcionális eredményét 1-5 skálán.

3.2.2. Pectus carinatum

2005-2009 közötti időszakban 30 pectus carinatumos beteget operáltunk a Hock András módszerét alapul véve, általam kifejlesztett minimálisan invazív módszerrel. (2. ábra)

2.a-d ábra Az általunk alkalmazott minimálisan invazív módszer pectus carinatum korrekciójához

Betegeink átlagéletkora $14,5 \pm 3$ év volt, köztük 4 leány volt és 26 fiú. 12 deformitása kifejezetten aszimmetrikus volt a szegycsont rotációjával.

A műtéthez a pectus excavatum minimálisan invazív műtétjéhez kifejlesztett T-lemezt használtuk.

A betegek követési ideje átlagosan 21 hónap volt (3 hónap – 4,5 év). Áttekintettük és értékeltük a perioperatív és posztoperatív időszak eseményeit. A mellkas műtét utáni küllemét első 14 betegünk értékelte 1-5 skálán (kitűnő, nagyon jó, jó, gyenge, rossz).

4. Eredmények

4.1. Intrathoracalis műtétek

4.1.1. Hónalji redőmetszés

Distalis tracheo-oesophagealis sipollyal társuló oesophagus atresia miatt operált 81 betegünknel a műtét elvégzéséhez minden esetben elegendő feltárást adott a hónalji redőmetszés útján a 4. bordaközben végzett thoracotomia.

A műtétek során intraoperatív szövödményt nem észleltünk. A posztoperatív időszakban betegeink közül egynél anastomosis elégtelenség alakult ki (1,2 %). Ő jelenleg nyelőcsőpótlásra vár. Két Down-szindrómás, vitiumos betegünknel észleltünk sebgyógyulási zavart (2,5 %).

A hónalji redőmetszés bevezetését követően első 7 tracheo-oesophagealis sipollyal társuló oesophagus atresia miatt operált betegünk adatait (I. csoport) összehasonlítottuk az utolsó 7, postero-lateralis thoracotomia útján operált betegünk (II. csoport) adataival. A betegek gestatio korában ($37 \pm 3,2$ hét vs. $39,6 \pm 1,6$ hét, $p=0,079$) és születési súlyában (2304 ± 553 g vs. 2568 ± 640 g, $p=0,212$), illetve a műtét időpontjában ($28,3 \pm 10$ óra vs. $31,3 \pm 29$ óra, $p=0,800$) nem volt különbség. Az eredményeket tekintve nem találtunk különbséget a műtét időtartamában ($104,3 \pm 26$ perc vs. $90,7 \pm 11,3$ perc, $p=0,115$). A posztoperatív időszakban a két csoport betegei ugyanannyi ideig igényeltek lélegeztetést ($5 \pm 1,15$ nap vs. $5,3 \pm 1,7$ nap, $p=0,36$). Anastomosis elégtelenség, sebgyógyulási zavar egyik csoportban sem fordult elő. A hónalji redőmetszés útján operált betegek közül kettő igényelt ismételt tágitást, a postero-lateralis thoracotomia útján operáltak közül egy. Az I. csoportból egy betegnél kellett később súlyos gastro-oesophagealis reflux miatt fundoplicatiót végezni. A II. csoport betegei között ilyen beavatkozásra nem volt szükség.

Ductus arteriosus persistens esetén minden esetben sikeresen lekötöttük a nyitott Botallo-vezetékét. 2 esetben észleltünk a Botallo-vezetékéből vérzést (1,7 %). Ezeket mindkét esetben a vezeték aláöltésével sikerült csillapítani.

Legidősebb betegünk, akinél hónalji redőmetszést végeztünk **15 éves volt**. Elülső mediastinumából távolítottunk el egy kiérett teratomát.

4.1.2. Thoracoscopia

169 **thoracoscopos műtétünk** közül 159-et thoracoscopos úton fejeztünk be. 10 esetben (6 %) kényszerültünk a műtét konvertálására, azaz a műtétet nyílt thoracotomia útján fejeztük be.

Az irodalomban közölt legfiatalabb gyermek, akinél **sympathectomiát** végeztek 6 éves volt. Mi egy **8 hónapos, konzervatív kezelésre refrakter hosszú QT szindrómás csecsemőnél** végeztünk szövődménymentes thoracoscopos bal oldali Th. 1-4 sympathectomiát és ganglion stellatum kiírtást.

66 esetben végeztünk **thoracoscopos sympathectomiát** serdülőkön illetve fiatal felnőtteken esszenciális **hyperhidrosis miatt**.

63 betegünket az első posztoperatív napon hazaengedtük. Késői szövődményként Horner-triász egyik betegünkénél sem alakult ki.

A betegek fokozott tenyéri verejtékezése (59 beteg) minden esetben, a betegek fokozott hónalji verejtékezése (61 beteg) 59 esetben megszűnt.

Empyema miatti műtétek során intraoperatív szövődményként 2 alkalommal sérült az infiltrált tüdő. A kis levegőszökés mindkét esetben mellúri drainálás mellett gyógyult, műtéti feltárás nem vált szükségessé.

4.2. Mellkasdeformitások

4.2.1. Pectus excavatum

2000. május 17-én elvégeztem Magyarországon az első MIRPE műtétet. Később Donald Nuss eredeti eljárását több ponton módosítottuk.

1. A műtéthez a Sanatmetal Kft-vel együttműködve T-lemezt fejlesztettem ki. Ez 200 – 440 mm között készül, 15 mm széles, 300 mm hosszig 2 mm vastag, 320 mm-től 3 mm vastag. A lemez egyik vége T-alakban kiszélesedik.

2. A biztonság fokozása érdekében mindkét oldalon thoracoscopiát alkalmaztunk.

3. Elvi megfontolásból, a szív sérülésének biztonságosabb elkerülésére, a műszert minden esetben balról vezettük be.

4. Súlyos deformitások esetén a szegycsontot a processus xyphoideus mellett ejtett 3 mm-es metszésen keresztül bevezetett csonthoroggal megemeltük.

5. A 77. betegtől a lemez középső, szegycsont mögött fekvő részét Farkas András ajánlásának megfelelően nyereg-alakúan modelláltuk. Ez jelentősen megnövelte a lemez stabilitását és csökkentette a deformitás túlzott korrekciójának az esélyét is.

6. A tölcsérmellkas bizonyos eseteiben a szegycsonton az elődomborodó manubrium sterni alatt éles megtöretés (angulus) észlelhető. Ennek megoldására 7 esetben az angulus sterni magasságában ejtett 2.5 – 3 cm-es haránt bőrmetszésen keresztül a **sternumon haránt irányú osteotomiát végeztünk.** A műtét

eredményeként a sternum kiegyenesedett: az előreugró manubrium lenyomódott, a besüppedt corpus kiemelkedett.

7. Aszimmetrikus tölcsermellkassal járó esetekben a szegycsont rotált helyzetben van, ez a rotáció többnyire jobbra történik. Ennek korrigálására 9 esetben aszimmetrikusan, a besüppedt bordaív alá, extrapleurálisán bevezetett, megfelelően modellált lemezt alkalmaztunk.

369 betegnél egy lemez elegendő volt, 43 betegnél 2 lemez behelyezésére volt szükség. Két magas, astheniás alkatú betegünk súlyos, aszimmetrikus deformitásának a korrigálásához 3 lemezt helyeztünk be.

A műtétek során és a posztoperatív időszakban sem volt szükség transfusio adására. A műtét időtartama 43 ± 21 perc volt. A beteget a műtétet követő 5. napon engedték haza (medián, kvartilisek: 4-5).

Még a kórházi tartózkodás alatt 3 esetben alakult ki mellkasi draint igénylő pneumothorax (0,7 %), melyek közül az egyiknél vérzés is komplikálta az esetet. Három esetben észleltük a lemez korai kimozdulását (0,7 %).

A késői posztoperatív időszakban 3 betegünkél haemothorax (0,7 %), 2 betegünkél (0,5 %) hydrothorax miatt kellett mellkasi draint behelyeznünk. Transfusiora egyik esetben sem volt szükség. Három betegnél észleltük a lemez késői kimozdulását a műtétet követően 2, 5 illetve 12 hónappal (0,7 %).

Első 76 betegünk közül 5 esetben észleltünk lemezkimozdulást (6,6 %). Ezzel szemben utolsó 338 betegünk közül, akiknek lemezét nyereg-alakúan modelláltuk egyetlen betegnél észleltünk késői lemezkimozdulást (0,3 %).

A lemezt 273 betegből távolítottuk el 29 ± 6 hónap után. A lemezek eltávolítása során intraoperatív szövödményként egy esetben észleltünk az a. mamma internák területéről vérzést. A lemezek eltávolítása óta eltelt átlagosan 37 hónap alatt (1 hó – 7 év) 3 betegnek (1,1 %) alakult ki recidívája. Ezen betegek közül kettő már ismételt szövödménymentes MIRPE műtéten esett át.

Első 99 betegünket, illetve szüleiket kértük, hogy a műtét eredményét kérdőíven értékeljék. A műtét esztétikai eredményét 4.6 ± 0.66 -ra értékelték (5-ös skálán). A funkcionális eredményt 4.8 ± 0.52 -re értékelték (5-ös skálán).

4.2.2. Pectus carinatum

Pectus carinatumos betegeink közül egyikük nagyon aszimmetrikus deformitásának a korrigálására második lemezt is behelyeztünk a bal bordaív alá aszimmetrikusan. Többi betegünk esetében egy lemez behelyezése elegendő volt a deformitás korrekciójához még az aszimmetrikus esetekben is. Transfusiot egy betegünk sem igényelt. A műtét időtartama 39 ± 17 perc volt. A betegeket a műtétet követő 4. napon engedték haza (medián, kvartilisek: 3-4).

A műtét alatt és a korai posztoperatív időszakban szövődmény egyik betegünkénél sem lépett fel.

Legidősebb (18,5 éves) betegünkénél a műtét utáni 7. héten a lemez oldalra csúszott. Ezt a lemez átmodellálásával és helyzetének korrigálásával oldottuk meg.

Első 14 betegünk illetve szüleik értékelték a műtét esztétikai eredményét. 13 beteg számolt be kitűnő vagy nagyon jó eredményről, egy beteg jóról.

Minden betegünk 2 hónapon belül nyerte vissza műtét előtti aktivitását.

Első 10 betegünkéből 26 ± 3 hónappal a deformitás korrekcióját követően távolítottuk el a lemezt. Minden betegünket hazaengedtük a műtét másnapján. A betegek mellkasának alakja nem változott a lemez eltávolítása óta eltelt 6 hónap – 2.5 év alatt.

5. Következtetések

5.1. A hónalji redőmetszés Bianchi eredeti közleményében leírt indikációknál szélesebb körben és korcsoportban is biztonsággal alkalmazható.

- A hónalji redőmetszés útján végzett oesophagus atresia miatti műtétek eredményei nem különböznek a postero-lateralis thoracotomia útján végzett műtéttel elért eredményektől.
- Extrém kis súlyú koraszülöttek kivételével a hónalji redőmetszés a ductus arteriosus persistens ligaturájához is megfelelő feltárást biztosít.

5.2. A thoracosopia gyermekkorban is biztonsággal, alacsony konverziós aránnyal végezhető.

- Hosszú QT szindróma konzervatív kezelésre refrakter eseteiben a thoracoscopos sympathectomia akár csecsemőkorban is biztonsággal végezhető.
- Hyperhidrosis miatt végzett sympathectomia esetében klipek alkalmazásával ugyanolyan eredmény érhető el, mint a ganglionok kiirtásával, roncsolásával. A műtét szövődményeként kialakuló Horner-triász elkerülhető. A sympathectomia mindkét oldalon elvégezhető egy ülésben, ez nem növeli a műtét kockázatát.

5.3. A pectus excavatum kezelésére a Nuss által kifejlesztett MIRPE jól alkalmazható.

- A műtét során jól alkalmazható a Sanatmetal Kft-vel közösen kifejlesztett T-lemez.
- A műtét néhány ponton való módosításával (thoracosopia alkalmazása, műszer balról való bevezetése, sternum megemelése) a módszer biztonsága jelentősen növelhető, a súlyos szövődmények előfordulása minimalizálható.
- A lemez nyereg alakú meghajlításával a lemez kimozdulása megelőzhető.

- Egyéb módosításokkal (2 vagy akár 3 lemez behelyezése, bordaív alá aszimmetrikusan bevezetett lemez) a műtéttel az aszimmetrikus deformitások esetén is lehetőség van megfelelő korrekcióra.
- Haránt sternotomiával kiegészítve a szegycsont éles megtöretésével társuló deformitások is korrigálhatóak.

5.4. Pectus carinatum kezelésére sikeresen alkalmazható az általunk kifejlesztett minimálisan invazív műtéti eljárás. Ez igaz mind a szimmetrikus-, mind az aszimmetrikus deformitásokra.

A szerző értekezés témájával összefüggő közleményei

Cikkek:

1. Andrew Pintér, **Attila Kálmán**, Levente Karsza, Tibor Verebély, Ferenc Szemlédy: Long-term outcome of congenital cystic adenomatoid malformation. *Pediatric Surgery International*, 1999; 15: 332-335 **IF: 0,500**
2. **Attila Kálmán**, Tibor Verebély: The use of axillary skin crease incision for thoracotomies of neonates and children. *European Journal of Pediatric Surgery*, 2002; 12: 226-229 **IF: 0,425**
3. **Kálmán Attila**, Verebély Tibor: A pectus excavatum műtéti megoldása minimálisan invazív módszerrel. *Granum*, 2004; 7: 32-34
4. **Kálmán Attila**: Minimálisan invazív módszerek a gyermek mellkasebészetben. *Gyermekorvos továbbképzés*, 2005; 4: 124-128
5. Sárközy Sándor, **Kálmán Attila**: Az Egészségügyi Minisztérium szakmai protokollja a gyermekkori mellúri empyema kezeléséről. *Egészségügyi Közlöny* 2008; 58: 1005-1011
6. **Attila Kálmán**: Initial results with minimally invasive repair of pectus carinatum. *Journal of thoracic and cardiovascular surgery*, 2009; 138: 434-438 **IF: 3,063**

Könyvfejezet:

1. Verebély Tibor, **Kálmán Attila**: Mellkasebészeti beavatkozások a gyermekkorban. In: Vadász Pál (szerk.): Az általános mellkasebészet tankönyve. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2006: 177-192

A szerző egyéb közleményei:

1. **Attila Kálmán**, Zsuzsanna Kálmán, György Velősy, Gábor Vargha, Miklós Papp: Activity of „nonspecific pancreatic carboxylesterase” in rat serum in

experimentally induced acute pancreatitis (preliminary results). *Acta Physiologica Hungarica*, 1989; 73: 315-317 **IF: 0,236**

2. Tarján Zsolt, Makó Ernő, Winternitz Tamás, Kiss Imre, **Kálmán Attila**: Az akut appendicitis ultrahangos diagnózisának értékelése. *Orvosi Hetilap*, 1995; 136: 713-717

3. **Kálmán Attila**, Verebély Tibor, Szabó András, Illyés György: Újszülöttkori primer hyperparathyreosis sikeres műtéti megoldása kisedekkorban. *Orvosi Hetilap*, 1996; 137: 1143-1147

4. András Treszl, Erika Héninger, **Attila Kálmán**, Agnes Schuler, Tivadar Tulassay, Barna Vásárhelyi: Lower prevalence of IL-4 receptor α -chain gene ¹⁹⁰²G variant in very-low-birth-weight infants with necrotizing enterocolitis. *Journal of Pediatric Surgery*, 2003; 38: 1374-1378 **IF: 1,449**

5. **Kálmán Attila**, Verebély Tibor: Hirschsprung-betegség definitív primer műtéti megoldása kizárólag transanalis úton (transanalis Soave-műtét). *Gyermekgyógyászat*, 2003; 54: 331-335

6. **Kálmán Attila**: Minimálisan invazív módszerek a gyermekurologiában. *Gyermekorvos továbbképzés*, 2005; 4: 129-131

7. Piotr Czauderna, Peter Vajda, Klaus Schaarschmidt, **Attila Kálmán**, Michel Jainsch, A. Engelis, K. Lewicki, Tibor Verebély, J. Koltai, Aigars Petersons, Andrew B. Pintér: Nonparasitic splenic cysts in children: A multicentric study. *European Journal of Pediatric Surgery* 2006; 16: 415-419 **IF: 0,579**

8. Illyes, Gyorgy; Luczay, Andrea; Benyo, Gabor; **Kálmán, Attila**; Borka, Katalin; Koves, Katalin; Racz, Karoly; Tulassay, Tivadar; Schaff, Zsuzsa: Cushing's syndrome in a child with pancreatic acinar cell carcinoma. *Endocrine Pathology*. 2007; 18(2): 95-102 **IF: 1,837**

9. Búdi Tamás, **Kálmán Attila**, Gyórfy Ágnes, Székely Eszter, Verebély Tibor: Egy ritka betegség még ritkább lokalizációja: két éves gyermek nyelőcsővéből kiinduló juvenilis fibrosarcoma. *Gyermekgyógyászat*. 2009; 60(4): 158-161.